

ЗАТВОРНИЧЕСКО ПРАВО

Последни новини и информация за нашите другари в затвора

В ТОВА ИЗДАНИЕ

Ново огнище на Covid-19 в Затвора Бургас, отказано е адекватно лечение на лишен от свобода СТР 1

Затворник пребит и изтезаван в Софийския затвор, вече прекарва втора седмица в болница СТР 2

Защита срещу изтезания, жестоко, нечовешко или унижително отношение СТР 3

Решение №521/29.07.2008 г. на ВКС;
Решение №72/14.01.2021 г. на
Административен Съд – Благоевград;
Решение 22.04.2010 г. на ЕСПЧ Страсбург,
Радков срещу България (прикачени)

Ново огнище на Covid-19 в Затвора Бургас, отказано е адекватно лечение и няма изолирани

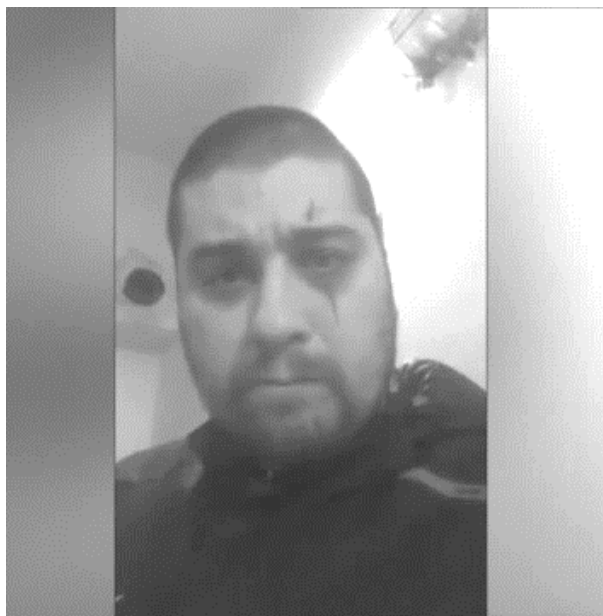
Лишен от свобода разказа за нов бум на заболявания от COVID-19 в затвора в гр. Бургас, съобщи БТВ. Според затворника Иван Ралев, няма предприети мерки за изолиране на болни и контактни лица, а адекватна медицинска помощ се отказва от ръководството.

Началникът на затвора Бранимир Мангърв каза пред медиите, че не му е известно някой външен лекар да е поискал да се срещне със затворник за преглед или лечение. Това е в директно противоречие с изказванията на Ралев, както и на адвоката му, Захари Кирилов, който каза пред телевизията: „Външни лекари не биват допускани на територията на затвора в Бургас, тоест всички заболели от COVID-19 разчитат единствено на това, с което разполага затворът.“

Министърът на правосъдието Десислава Ахладова разпореди проверка на Затвора Бургас. В нея се констатира, че „ръководството на затвора в Бургас своевременно е

организирано и контролирано провежданията на всички дейности по прилагането на профилактични и протиепидемични мерки, с цел ограничаване на разпространението на COVID-19 и осигуряването на адекватно лечение на болелите лишени от свобода.“

Тази проверка е в сблъсък с твърденията на Ралев и адвоката му. Самият лишен от свобода казва, „сигнализиран съм лично всички власти, включително министъра на здравеопазването, месеци преди да се случи този бум на новозаразени в затвора. Никой не е взел предпазни мерки.“

От ръководството на затвора съобщават, че през 2021 г. са диагностицирани 28 лишени от свобода с COVID-19, като 18 от тях са вече излекувани, от други 9 излизат от карантина на 31 март. Адвокат Кирилов каза пред БТВ, че има информация за около 30 болели в затвора в момента – над три пъти повече от числото, съобщено от ръководството.

Тази проверка противоречи и на някои от откритията в „Годишен доклад на омбудсмана като национален превантивен механизъм, 2020 г.“ на Националния превантивен механизъм (НПМ). Там се установява, че протиепидемичните мерки в затвора в Бургас са въведени, „но те не се спазват стриктно във всички проверени обекти“ (стр. 65). Докладът открива и проблеми в ареста в града, където „няма килии за настаняване на новозадържани за провеждане на 14-дневен карантинен период, като част от протиепидемичните мерки, разписани от ГДИН“ (ibid).

В доклада също е открит проблем с отказано адекватно лечение. Лишен от свобода съобщава на НПМ, че през месец февруари 2020 г. му е отказано планирано оперативно лечение на Дерматоидна киста. По този въпрос затворът

отговаря, че „лицето е лекувано консервативно“ (стр. 66), поради извънредното положение. Това потвърждава твърдението на адвокат Кирилов, че лишените от свобода не могат да разчитат на външна медицинска помощ по време на пандемията, както за справяне с инфекция от COVID-19, така и за други здравословни проблеми.

НПМ завършва доклада си за Затвора Бургас с препоръка за стриктно спазване на въведените протиепидемични мерки и системен контрол от страна на ГДИН, но си личи, че това далеч не е достатъчно за опазване на животите на лишени от свобода по време на пандемията. Текущата пандемия от COVID-19 изправя местата за лишаване от свобода пред практически непреодолимо предизвикателство. Затова множество институции, включително Европейският център за профилактика и контрол върху заболяванията, напомнят, че една от основните мерки, които трябва да се предприемат за справяне с проблема, е „работа върху съдебната система за намаляване на присъдите за лишаване от свобода“, както и редуциране на присъдите на затворници с ниско ниво на риск и тези, извършили ненасилствени престъпления.

Независимо дали тези мерки бъдат въведени, насърчаваме на другарите си в Бургас да се пазят от заразата и да продължават да сигнализируют институциите и медиите за всякакви нередности в затвора. Напомняме, че Европейският съд за правата на човека (ЕСПЧ) „установява позитивно задължение на държавите да предприемат подходящи мерки за опазване живота на лицата, които са под тяхна юрисдикция“ (*Затворническо Право*, брой 6 от месец януари 2021 г.).

Лишен от свобода пребит и изтезаван в Софийския затвор, вече прекарва втора седмица в болница

На 17 март 2021 г., БЗСР получи сигнал за пореден случай на изтезаване в Софийския затвор.

Лишеният от свобода Асен Бойков Райков е бил преместен в буфера в корпуса на затвора по нареждане на началника на Софийския затвор Десислав Трайков. Там, Райков прави опит да се барикира в килията си от страх да не бъде пребит за пореден път.

Психологът на затвора Георги Христов водил преговори с лишения от свобода, опитвайки се

да го успокои. Въпреки това, Десислав Трайков и Цветан Иванов нареждат вратата на Райков да бъде прерязана с ръчен флекс. След като влизат в килията, Трайков и десетина надзиратели пребили до припадък лишения от свобода.

На следващия ден, 18 март, Асен Райков е закаран окован с белезници до спешното на болницата. Все още не се е завърнал в затвора.

Пожелаваме на нашия другар Асен Райков бързо възстановяване, сила и кураж. Ако някой знае повече за текущото му състояние, както и за подобни нередности в затворите, свържете се с БЗСР. Както винаги, стоим твърдо против своеволията и насилието от страна на началника на затвора Десислав Трайков.

Защита срещу Изтезания, Жестоко, Нечовешко или Унизително Отношение

Продължение на темата от брой шест от месец януари, брой седем от месец февруари и брой осем от месец март.

Незаконосъобразни обиски и контрол

Съгласно чл. 92, ал. 1 от ЗИНЗС – На лишените от свобода се извършва задължителен обиск при:

1. Влизане и излизане от мястото за лишаване от свобода;
2. Отиване и връане от работни обекти;
3. Постъпване и освобождаване от наказателна килия;
4. Отиване и връщане от свиждане;
5. Постъпване и изписване от болнично заведение.

ал. 2 – За предотвратяване на престъпления и други нарушения, лишените от свобода могат да бъдат подлагани на обиск с разрешение на началника на затвора.

Съгласно чл. 93, ал. 1 от ЗИНЗС – Обискът на лишените от свобода не може да се извършва по начин, унижаващ тяхното достойнство.

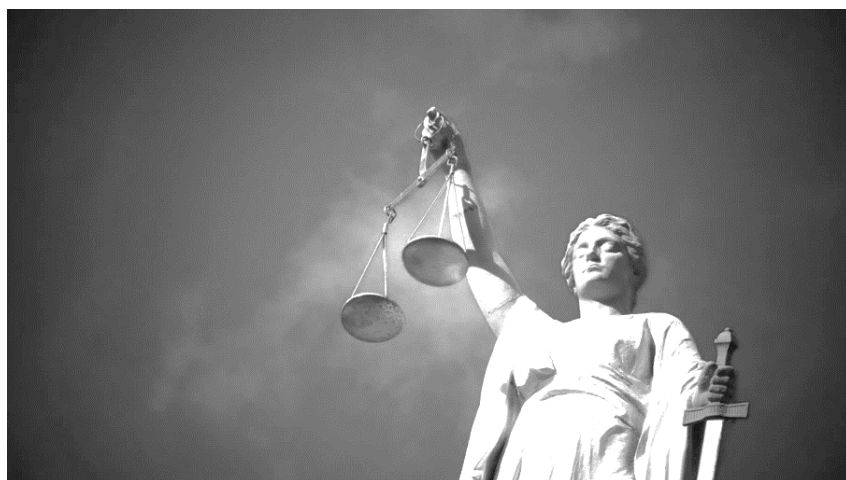
ал. 2 – Обискът се извършва от специално обучени длъжностни лица, които са от същия пол с лишените от свобода.

ал. 3 – Обиск на интимните части на лишените от свобода може да се извършва само от медицинско длъжностно лице.

Съгласно чл. 94 от ЗИНЗС – Обискът на служители и граждани, които влизат в затвора може да се извършва с изрична писмена или устна заповед на началника по ред, определен с правилника за прилагане на закона, когато има основание да се смята, че внасят забранени вещи.

Съгласно чл. 95, ал. 1 от ЗИНЗС – Претърсвания на спални, работни и други помещения в местата за лишаване от свобода се извършват от служители на охранителния състав в присъствието на лишените от свобода или на техни представители, които са настанени в съответните помещения или ги ползват.

ал. 4 – За неуредените случаи, при извършването на обиск и притърсвания се прилагат разпоредбите на НПК.

Съгласно чл. 88, ал. 1 от ППЗИНЗС – По отношение на служителите от ГДИН и териториалните ѝ служби и гражданите, които влизат в местата за лишаване от свобода, се използват технически средства за контрол, включително аудиовизуални системи.

ал. 2 - Обиск на служители и посетители се извършва по заповед на началника на съответното място за лишаване от свобода, когато съществува достатъчно основание да се предполага, че носят опасни и/или неразрешени за внасяне или притежание предмети.

ал. 3 – Обискът се извършва от определени от съответния началник служители от същия пол.

ал. 6 – При обиска, не може да се извършват действия, които не се налагат от неговата цел, както и такива, уронващи достойнството на лицата. Когато при обиска се разкрият обстоятелства от интимния живот на лицата, се вземат необходимите мерки те да не се разгласяват.

В законодателството на страната няма легална дефиниция, която да определя критерия за

обиск, който унижава човешкото достойнство – чл. 93, ал. 1 от ЗИНЗС, чл. 88, ал. 6 от ППЗИНЗС.

Европейският съд по Правата на човека – Страсбург /ЕСПЧ/ е приел, че обиск, извършен по подходящ начин, при надлежно зачитане на човешкото достойнство и за законна цел, може да бъде съвместим с чл. 3 на ЕКПЧ (Wainwright v. the United Kingdom, 2006 г., §42; Dejnek v. Poland, 2017 г., §60). Но, когато начинът, по който е извършен обискът има унижаващи елементи, които значително влошават неизбежното унижение на процедурата, чл. 3 е ангажиран. По същия начин, когато обискът няма установена връзка с поддържането на сигурността в затвора и предотвратяването на престъпления или безредици, могат да възникнат проблеми (Wainwright v. the United Kingdom, 2006 г., §42).

Според ЕСПЧ, обиски със събличане по голо могат понякога да бъдат необходими, за да се осигури сигурността или, за да се предотвратят престъпления или безредици (Iwańczuk v. Poland, 2001 г., §59; Von der Ven v. the Netherlands, 2003 г., §60). Въпреки това, дори единични случаи на обиски със събличане по голо могат да доведат до унижително третиране с оглед на начина, по който е извършен този обиск, възможността той да е целял унижаване и подтискане и, когато няма основание за това (Valašinas v. Lithuania, 2001 г., §117).

Например, по делото Von der Ven v. the Netherlands, 2003 г., §60, Съдът не е приел, че системните седмични обиски със събличане по голо са оправдани, по-специално поради това, че нищо не е било намерено в хода на обиска. По делото Valašinas v. Lithuania, 2001 г., §117, Съдът приема, че задължението на жалбоподателя да се съблече гол в присъствието на жена, а след това докосването на половите му органи и храната с голи ръце показва очевидна липса на уважение към жалбоподателя и принижаване на човешкото достойнство в нарушение на чл. 3 от Конвенцията.

По делото Iwańczuk v. Poland, 2001 г., §58, Съдът смята за неприемливо това, че жалбоподателят е бил принуден да се съблече гол пред група надзиратели.

В друг случай по делото S.J. v. Luxembourg (no. 2), 2013 г., §§55-62), където затворник е бил подложен на обиск, като е бил задължен да се съблече в открита кабина в присъствието на няколко надзиратели, Съдът е приел, че няма нарушение на чл. 3. ЕСПЧ отбелязва по-специално, че разположението на помещенията не е идеално, но не счита, че само от това разположение може да се заключи, че обиските направени в тази област предполагат степен на страдание или унижение, които надхвърлят неизбежното.

По подобен начин по делото Dejnek v. Poland, 2017 г., §§61-66 и 75-76, където обискът е бил направен в съответствие с относимото национално законодателство и не е включвал никакъв елемент на принижаване или унижително третиране, Съдът не установява нарушение на чл. 3 от ЕКПЧ.

Съдът обаче намира, че непредоставянето на оправдание за обиските, включително тези със събличане на голо, на национално ниво е било в нарушение на чл. 8 от Конвенцията.

В своята практика ЕСПЧ е приел, че когато дадена мярка не съответства на третирането на чл. 3, тя от друга страна може да наруши чл. 8 от Конвенцията, който, наред с друго, защитава физическия и морален интегритет като част от зачитането на личния живот. Изискването за подлагане на обиск със събличане на голо обикновено представлява намеса, съгласно първия параграф на чл. 8, която трябва да бъде оправдана в съответствие с втория параграф като „предвидена в закона“ и „необходима в едно демократично общество“, за една или повече от легитимните цели, изброени в него. Според установената съдебна практика, понятието за необходимост предполага, че намесата съответства с належащата обществена нужда и по-специално, че е пропорционална на преследваната легитимна цел (Wainwright v. the United Kingdom, 2006 г., §43).

Проблем с обиските възниква не само по отношение на затворниците, но и по отношение на обискирането на техните посетители. В това отношение, Съдът е приел, че, когато са предвидени процедури за правилното провеждане на обиски на външни на затвора лица, които може да не са причастни към каквито и да е неправомерни действия, той задължава затворническите власти да се придържат строго към тези гаранции и чрез строги предпазни

мерки да защитават достойнството на обискираните от това да бъдат засегнати повече, отколкото е необходимо (ibid, §48).

Що се отнася до контрола над затворниците и използването на камери за наблюдение, Съдът е приел, че поставянето на лице под постоянно видеонаблюдение по време на задържане, което води до значително ограничаване на неговия личен живот, трябва да се разглежда като сериозна намеса в правото на неприкосновеност на личната сфера, като елемент от понятието „личен живот“ и по този начин въвежда чл. 8 от Конвенцията в действие (Van der Graaf v the Netherlands (dec.), 2004 г.; Vasilică Mocanu v. Poland, 2016 г., §36).

По делото Gorlov and Others v. Russia, 2019 г., §§97-100, относно постоянно наблюдение с камери на килиите на затворниците, Съдът акцентира върху необходимостта от създаването на адекватна правна рамка, регламентираща използването на такива мерки. Той подчертава, че законът, макар да дава право на администрациите на следствените арести и наказателни институции да използват видеонаблюдение, не е определил с достатъчна яснота обхвата на тези правомощия и начина на тяхното упражняване така, че да даде възможност на дадено лице за адекватна защита срещу произвол. В разглеждания случай, националната правна рамка, която се тълкува от националните власти, предоставя на администрациите на следствените арести и наказателни институции неограничена власт да поставят всяко лице по време на досъдебното задържане и след осъждането под постоянно, денонощно видеонаблюдение, безусловно, във всяка зона на институцията, включително в килиите, за неопределен период от време, без периодичен контрол. При тези обстоятелства, според Съда, националното законодателство не предлага практически никакви гаранции срещу злоупотреби от държавни служители в нарушение на чл. 8 от Конвенцията.

Като съдебна практика по темата, прилагам копие от Решение №521/29.07.2008 г. постановено по гр. дело №1791/2007 г. по описа на ВКС и Решение №72/14.01.2021 г. по адм. дело №520/2020 г. по описа на Административен Съд – Благоевград.

Това дело не е окончателно приключило, защото се обжалва в частта на неуважената част от исковата претенция, за разликата над присъдената сума от 700 /седемстотин/ лева, до пълния размер на исковата претенция.

Делото се води изцяло от Българско Затворническо Сдружение за Рехабилитация чрез зам.-председателя Светломир Нешков.

Лишаване от право на брак

Съгласно чл. 89, ал. 1 от ЗИНЗС – Лишените от свобода могат да сключват граждански брак.

ал. 2 – Времето и мястото на бракосъчетанието, когато се извършва в мястото за лишаване от свобода, се определят от съответния началник.

Цитираната правна норма изрично регламентира правото на лишените от свобода да сключват граждански брак по време на изтърпяване на своите наказания.

Затворникът продължава да се ползва с основни човешки права и свободи, които не противоречат на смисъла на лишаването от свобода и всяко допълнително ограничение трябва да бъде оправдано от властите.

ЕСПЧ също е приел, че затворниците имат право да сключват брак, както е гарантирано в чл. 12 от Конвенцията. Той подчертава, че личната свобода не е необходимо условие за упражняване на правото на сключване на брак. Настаняването в затвор лишава човек от свобода, а също неизбежно или подразбиращо се – от някои граждански права и привилегии. Това обаче не означава, че лицата, които са лишени от свобода не могат или могат да използват само по изключение правото си на сключване на граждански брак. Както Съдът нееднократно отбелязва, затворникът продължава да се ползва с основни човешки права и свободи, които не противоречат на смисъла на лишаването от свобода и всяко допълнително ограничение трябва да бъде оправдано от властите. Докато такава обосновка може да бъде намерена в съображения за сигурност, по-специално предотвратяването на безредици и престъпления, които неизбежно произтичат от обстоятелствата на лишаването от свобода, задържаните лица не се лишават от правото си, гарантирано от чл. 12, само заради статута си. В системата на Конвенцията, в която толерантността и широтата на кръгзора са признати отличителни белези на демократичното общество, няма място за каквато и да е автоматична намеса в правата на затворниците, включително в тяхното право на установяват брачни отношения с избрано от тях лице, основаващо се само на аргументи като това, което – според властите – може да бъде приемливо за или да обиди общественото

мнение (Frasik v. Poland, 2010 г., §§91-93; вж. Също Chernetskiy v. Ukraine, 2016 г., §29, относно регистриране на развод от затворник).

В този контекст, Съдът също така е подчертал, че изборът на партньор и решението за сключване на брак с него, независимо дали е на свобода или в затвор, е строго частен и личен въпрос и няма универсален или общоприет модел за такъв избор или решение. Съгласно чл. 12 от ЕКПЧ, ролята на властите е да гарантират,

че правото на сключване на граждански брак се упражнява „в съответствие с националните закони“, които сами по себе си трябва да са съвместими с Конвенцията; но на тях не им е позволено да се намесват в решението на задържания за установяване на брачни отношения с избрано от него лице, особено на основание, че връзката за тях не е приемлива или може да обиди общественото мнение.

Нещо повече, разбира се, че помещенията за задържане нито да проектирани, нито свободно и обичайно се избират за брак. Това, което трябва да се реши в ситуацията, в която задържаното лице желае да се ожени, не е дали е разумно да се ожени в затвора или извън него, а практическите аспекти на подходящото време и предприемането на необходимите мерки, които биха могли и обикновено ще бъдат при обикновени условия, определени от властите. В противен случай, те не могат да ограничат правото на сключване на граждански брак, освен ако не са налице важни съображения, произтичащи от обстоятелства като опасност за сигурността в затвора или предотвратяване на престъпления или безредици (Frasik v. Poland, 2010 г., §95).

Защита на различни способи за комуникация

Съгласно чл. 76, ал. 2 от ЗИНЗС – Лишените от свобода могат да бъдат консултирани с адвокат по свой избор. Те могат да се срещат с адвокатите насамо по всяко време на денонощието, да си кореспондират без

ограничение и да ползват телефонна връзка по всяко време на деня.

ал. 3 – Срещите на лишените от свобода с адвокатите могат да бъдат наблюдавани, но разговорите им не могат да бъдат слушани и записвани.

Съгласно чл. 79, ал. 1 от ППЗИНЗС – Лишените от свобода провеждат телефонни разговори за своя сметка чрез телефонен апарат от доставчик на телефонни услуги.

ал. 5 – Характерът и съдържанието на телефонните разговори на лишените от свобода не подлежи на контрол от администрацията на затвора, поправителния дом или затворническото общежитие.

Съгласно чл. 86, ал. 1, т. 3 от ЗИНЗС – Лишените от свобода имат право на кореспонденция.

ал. 3 – Кореспонденцията на лишените от свобода не подлежи на контрол на писменото съдържание, освен когато това се налага за разкриване и предотвратяване на тежки престъпления.

Съгласно чл. 75, ал. 1 от ППЗИНЗС – Осъдените на лишаване от свобода имат право на кореспонденция без ограничение в броя на писмата, които изпращат и получават.

ал. 2 – Получаваната и изпращаната кореспонденция на лишените от свобода се контролира в интерес на сигурността, като се цели предотвратяване извършването на престъпления и внасянето на неразрешени вещи, предмети и вещества. Писменото съдържание на кореспонденцията не подлежи на проверка.

ал. 3 – Писмата на и до лишените от свобода се изпращат и получават от инспектор по социална дейност и възпитателна работа. Пликът се запечатва или разпечатва по начин, който да убеди служителя, че не съдържа неразрешени вещи.

ал. 4 – При наличие на данни, от които може да се направи основателно предположение, че писмото е със съдържание, което може да осуети разкриване или да доведе до извършване на тежко престъпление, същото се спира с разпореждане на началника на затвора и се уведомява прокурорът, упражняващ надзор за законност по местоизпълнение на наказанието.

Съгласно чл. 76 от ППЗИНЗС – Лишените от свобода имат право да кореспондират с органите на съда, прокуратурата, Президентството, Народното събрание, министерствата,

политическите партии на страната, представителни органи, дружества, обществени организации и средства за масово осведомяване.

Съгласно чл. 34, ал. 1 от КРБ – Свободата и тайната на кореспонденцията и на другите съобщения са неприкосновени.

ал. 2 – Изключения от това правило се допускат само с разрешение на съдебната власт, когато това се налага за разкриване или предотвратяване на тежки престъпления.

Съгласно чл. 5, ал. 1 от КРБ – Конституцията е върховен закон и другите закони не могат да ѝ противоречат.

ал. 2 – Разпоредбите на Конституцията имат непосредствено въздействие.

Съгласно чл. 8, параграф 1 от ЕКПЧ – Всеки има право на неприкосновеност на личния и семейния си живот, на жилището и на тайната на кореспонденцията.

параграф 2 – Намесата на държавните власти в упражняването на това право е недопустима, освен в случаите, предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност или на икономическото благосъстояние на страната, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето и морала или на правата и свободите на другите.

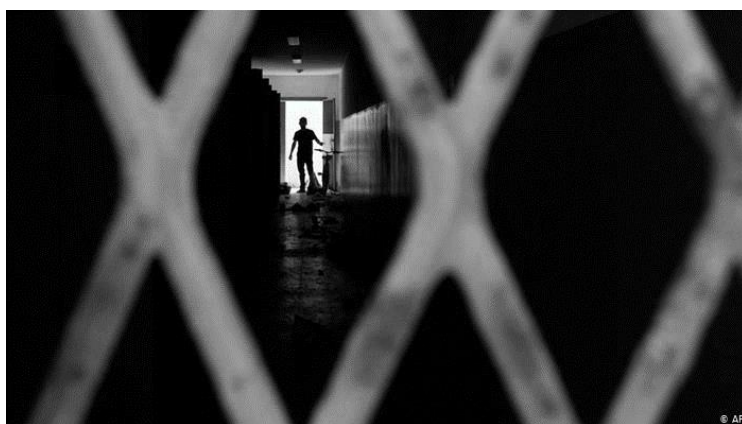
Съгласно чл. 5, ал. 4 от КРБ – Международните договори, ратифицирани по конституционен ред, обнародвани и влезли в сила за Република България са част от вътрешното право на страната. Те имат предимство пред вътрешното законодателство, което им противоречи.

Цитираните правни норми гарантират правото на неприкосновеност на личната кореспонденция на лишените от свобода и на техните телефонни разговори.

В своята практика, ЕСПЧ е поставил акцент върху необходимостта от осигуряване на защита от произвол при прилагането на всяка мярка за наблюдението на кореспонденцията на затворниците. По-специално Съдът е подчертал необходимостта от регулиране на продължителността на мерките за наблюдение на кореспонденцията на затворниците, причините, които могат да оправдаят тези мерки, както и обхвата и начина на упражняване на всяко усмотрение, представено на властите в

това отношение (*Enea v. Italy* [GC], 2009 г., §143). Освен това, като се предприемат мерки, които представляват намеса в правото на кореспонденцията на затворниците, е от съществено значение да се посочат причините за намесата, така че жалбоподателят и/или неговите съветници да могат да се убедят, че законът е правилно приложен към него и, че решенията взети в неговия случай не са неразумни или произволни (*Onoufriou v. Cyprus*, 2010 г., §113).

По делото *Petrov v. Bulgaria*, 2008 г., §§39-45, ЕСПЧ е установил нарушение на чл. 8 на ЕКПЧ във връзка с мерките за безразборно наблюдение на цялата кореспонденция на затворниците, без да се прави разлика между различните категории лица, с които затворниците си кореспондират и при липса на ясни правила относно сроковете, уреждащи осъществяването на този мониторинг. Освен това, в този случай властите не са били задължени на мотивират прилагането на мярката за наблюдение във всеки конкретен случай. При такива обстоятелства Съдът подчертава, че дори да се има предвид известна свобода на преценката в тази област, мониторингът на цялата кореспонденция на жалбоподателя, адресирана до и идваща от външния свят, не може да се счита за съответстващ на належаща обществена нужда или пропорционален на преследваната легитимна цел.

Що се отнася до телефонните разговори, чл. 8 от ЕКПЧ сам по себе си не гарантира такова право, особено ако има адекватни възможности за писмена кореспонденция. Ако телефонни съобщения обаче се предоставят, те могат също, предвид обикновените и разумни изисквания на лишаването от свобода, да бъдат подложени на ограничения (*A. B. v. the Netherlands*, 2002 г., §§92-93; *Davison v. the United Kingdom* (dec.), 2010 г.; *Nusret Kaya and Others v. Turkey*, 2014 г., §36). Въпреки това, всички такива ограничения трябва да отговарят на изискванията на втория параграф на чл. 8 от ЕКПЧ. В този контекст, гореспоменатите съобщения свързани с ограниченията на кореспонденцията на затворник са фактори,

които трябва да се вземат предвид при преценката дали намесата е необходима в едно демократично общество (*Lebois v. Bulgaria*, 2018 г., §62).

По делото *Nusret Kaya and Others v. Turkey*, 2014 г., Съдът установява нарушение на чл. 8 от Конвенцията поради практиката на затворническите власти да ограничават разговорите на затворниците на кюрдски език без да посочват относими или достатъчни причини за такова ограничение. По делото *Lebois v. Bulgaria*, 2018 г., Съдът установява нарушение на чл. 8 от ЕКПЧ, поради това че ограниченията за използване на телефона при досъдебното задържане са се основавали на вътрешни разпореждания, които не са били достатъчно достъпни за жалбоподателя. От друга страна, по делото *Davison v. the United Kingdom* (dec.), 2010 г., Съдът обяви за недопустима жалбата на затворник, че цената на телефонния разговор от затворническия телефон е по-висока от цената на повикване от публичен таксофон, ако разговорът е продължил повече от определен период от време. Въпреки че признава ограничените финансови средства, които са на разположение на жалбоподателя, и недостатъците, свързани с писмената кореспонденция, Съдът отбелязва, че той може да говори редовно по телефона със семейството си, макар и не толкова свободно и толкова икономично, колкото би предпочел. Освен това, дори ако политиката на държавните органи да прилагат по-висока тарифа за по-дълги разговори от затвора с цел да се субсидират цената на по-кратките разговори, което може да доведе до намеса в правата на жалбоподателя по чл. 8 от ЕКПЧ, Съдът счита, че тази политика преследва „законна цел“ и е „необходима в едно демократично общество“.

Подобно на контактите по телефона, Съдът приема, че чл. 8 от ЕКПЧ не може да се тълкува като гарантиращ правото на затворниците да общуват с външния свят чрез онлайн устройства, особено когато съображенията за контакт чрез алтернативни средства са налични и подходящи. По този начин по делото *Ciurpercescu v. Romania* (no. 3), 2020 г., §§104-111, при обстоятелства на

временна липса на адекватна правна инфраструктурна рамка, позволяващо на жалбоподателя да комуникира онлайн със съпругата си (което е предоставено като право съгласно вътрешното законодателство), Съдът не е намерил проблем с чл. 8 с мотива, че въпросното ограничение е продължило за сравнително кратък период от време (приблизително една година) и, че през този период от време, жалбоподателят е имал възможност да получава посещения и общувания по телефона със съпругата си.

ЕСПЧ е разгледал също достъпа на затворниците до Интернет по чл. 10 от Конвенцията.

По делото *Kalda v. Estonia*, 2016 г., §43, жалбоподателят се оплакал, че, като затворник, желае да му бъде предоставен достъп – по-специално чрез Интернет – до информация, публикувана на определени уебсайтове. При разглеждане на тези оплаквания, Съдът акцентира върху факта, че с оглед на своята достъпност и капацитета си да съхранява и комуникира огромно количество информация, Интернет играе важна роля за подобряване на достъпа на обществеността до новини и улесняване на разпространението на информацията. Независимо от това, лишаването от свобода неизбежно включва редица ограничения в комуникацията на затворниците с външния свят, включително върху способността им да получават информация. Ето защо Съдът счита, че чл. 10 от ЕКПЧ не може да се тълкува като налагащо общо задължение за предоставяне на достъп до Интернет или до конкретни интернет сайтове на лишените от свобода. Съдът обаче установява, че, ако достъпът до определени сайтове, които съдържат правна информация, е предоставен съгласно националното законодателство, както в този случай, ограничението за достъп до други сайтове, които също съдържат правна информация, представлява намеса в правото на получаване на информация (*ibid*, §§44-45).

По фактите на делото, Съдът установява, че уебсайтовете, до които жалбоподателят е поискал достъп, съдържат предимно правна информация и информация, свързана с основните права на затворниците. Достъпността на такава информация насърча обществената осведоменост и зачитането на правата на човека. Националните съдилища използват такава информация и, следователно, жалбоподателят също се нуждае от достъп до нея за защита на правата си в съдебното производство. Освен това, Съдът отбелязва, че в редица инструменти на съвета на Европа и в други международни инструменти, достъпът до Интернет все повече се разбира като право и се

отправят призови за разработване на ефективни политики за постигане на универсален достъп до Интернет и преодоляване на „цифровото разделение“. Съдът също така отбелязва, че все по-голям брой услуги и информация са достъпни само в Интернет. И накрая, Съдът поставя акцент върху факта, че вече са на разположение необходимото техническо съоръжение и оборудване, които да позволяват на затворниците достъп до Интернет (ibid, §§48-54).

По подобен начин, по делото *Jankovkis v. Lithuania*, 2017 г., §§59-64, по което жалбоподател се оплаква от ограничен достъп до уебсайта на министерството на образованието и науката, което му пречи да получава информация, свързана с образованието, Съдът намира нарушение на чл. 8 от Конвенцията. Той се позовава на принципите, разработени в *Kolda* и поставя ударение по-специално върху характера на информацията, която жалбоподателят е искал да получи, което е било относимо за неговата специална реинтеграция.

Във връзка с темата, прилагам копие на Решение 22.04.2010 г. на ЕСПЧ Страсбург по жалба №27795/03 г., Радков срещу България.

Защита от насилие между затворници

Според ЕСПЧ, Конвенцията придава задължение към националните власти да предприемат мерки за добър ред в затвора, за да защитят затворниците от актове на сплашване и насилие от други затворници. Те също така имат задължение на реагират адекватно на всякакви спорни претенции за подобно малтретиране чрез провеждане на ефективно разследване и, ако е уместно, наказателни производства. От само себе си се разбира, че задължението към държавата не може да се тълкува като изискване тя да реагира чрез своята правна система, че няма никога да има нечовешко или унижително отнасяне от едно лице към друго или, ако такова е било налице, че наказателното производство непременно да доведе до наказания. Постоянният подход на Съда обаче е, че чл. 3 от Конвенцията налага на държавите задължение да защитават физическото благосъстояние на хората, които се указват в уязвимо положение по силата на това, че са под контрола на властите, като например задържаните (*Preminyin v. Russia*, 2011 г., §73).

Що се отнася до защитата от насилие от страна на други затворници, като се има предвид абсолютният характер на защитата, гарантирана от чл. 3 на Конвенцията, и предвид основното значение в нейната система, Съдът е разработил тест за случаи, свързани с позитивното задължение на държавата съгласно

тази разпоредба от Конвенцията. По-конкретно, той е приел, че, за да може успешно да аргументира нарушение на правото си по чл. 3 от Конвенцията, за жалбоподателя би било достатъчно да докаже, че властите не са предприели всички стъпки, които биха могли разумно да се очакват от тях за предотвратяване на реални и непосредствени рискове за физическия интегритет на жалбоподателя, за които властите са знаели или е трябвало да знаят. Тестът обаче не изисква да се покаже, че „ако не е бил“ провала или пропуската на публичния орган, малтретирането не би се случило. Отговорът на въпроса дали органите са изпълнили позитивното си задължение по чл. 3 ще зависи от всички обстоятелства на разглежданото дело (*Pantea v. Romania*, 2003 г., §§191-196; *Preminyin v. Russia*, 2011 г., §84).

В случаите на насилие между затворници, Съдът трябва да установи дали при конкретните обстоятелства по делото властите са знаели или е трябвало да знаят, че определен затворник страда от или има риска да бъде подложен на малтретиране от страна на неговите съкилийници и, ако това е така, дали администрацията на мястото за задържане в рамките на нейните официални правомощия е предприела разумни стъпки за премахване на тези рискове и за защита на жалбоподателя от тази злоупотреба (*Preminyin v. Russia*, 2011 г.).

По делото *Preminyin*, §§85-91, Съдът отбелязва, че има неоспорими доказателства, че жалбоподателят е претърпял системни злоупотреби в продължение на поне една седмица от други затворници. Тази злоупотреба е довела до сериозни телесни наранявания и влошаване на психичното му здраве. Властите са били запознати със ситуацията и с основание са могли да предвидят, че неговото особено поведение го прави по-уязвим от средния затворник към риск от насилие. Те не са могли да не забележат и признаците на насилие, като се има предвид, че поне част от нараняванията му са били видими. Тези фактори е трябвало да ги предупредят за необходимостта от въвеждане на специфични мерки за сигурност и

наблюдение, за да се защити жалбоподателят от непрекъснатата словесна и физическа агресия. Няма доказателства обаче, че властите са провеждали някаква ясна политика относно класификацията и настаняването на затворници или са се опитвали да наблюдават насилници или уязвими затворници, или са предприели дисциплинарни мерки срещу нарушителите. По този начин Съдът констатира, че властите не са изпълнили позитивното си задължение да осигурят адекватно физическия и психически интегритет и благосъстояние на жалбоподателя, както се изисква от чл. 3 на ЕКПЧ. Освен това, той установява, че не са успели активно да разследват оплакванията на жалбоподателя относно неговото малтретиране от други затворници (т. 2 от Yuri Illarionovitch Shchokin v. Ukraine, 2013 г., §38).

По подобен начин, по делото Gjini v. Serbia, 2019 г., §§84-88 и 96-103, Съдът е приел за установено, че жалбоподателят е претърпял малтретиране от страна на своите съкилийници. Въпреки че той никога не е подавал официална жалба, Съдът отбелязва, че Комисията Против Изтезанията /КПИ/ е съобщавала за насилие между затворниците във въпросния затвор и многократно е посочвал това като сериозен проблем, както преди, така и след събитията по делото на жалбоподателя. Той е отбелязал голям брой случаи, свързани с насилие между затворници и е подчертал, че не са предприети никакви действия от затвора или държавните органи, за да се коригира или намали подобно поведение. Освен това, според Съда, служителите на затвора би трябвало да са забелязали малтретирането на жалбоподателя. Те обаче не са реагирали на нито един от белезите на насилие и не са успели да осигурят безопасна среда за жалбоподателя, както и да открият, предотвратят или следват насилието, на което то е бил подложен. Поради това, Съдът установява нарушение на чл. 3 от Конвенцията. Отделно от това, Съдът констатира, че, въпреки това, че жалбоподателят не е подал официална жалба, администрацията на затвора е трябвало да уведоми съответните органи, които са били длъжни да проведат официално ефективно разследване.

Също така, по делото D. F. v. Latvia, 2013 г., §§81-95, засягащо риск от малтретиране от страна на други затворници на бивш платен полицейски информатор и сексуален престъпник, Съдът е намерил нарушение на чл. 3 от Конвенцията с мотив, че не успехът на властите на координират ефективно своите действия е довел до страх у жалбоподателя от непосредствен риск от малтретиране в продължение на повече от година, въпреки че

властите са били наясно, че съществува такъв риск (Rodić and Others v. Bosnia and Herzegovina, 2008 г., §§68-73, относно риск от етнически мотивирано насилие).

За разлика от това, по делото Stasi v. France, 2011 г., §§90-101, относно предполагаемия неуспех на властите да защитят затворник от насилието на други затворници поради неговата хомосексуалност, Съдът е счел, че предвид обстоятелствата по делото и като е влез предвид фактите, които са били представени пред него, властите са предприели всички мерки, които разумно могат да се очакват от тях, за да защитят жалбоподателя от физическо увреждане. Поради това, той не намира нарушение на чл. 3 от Конвенцията.

Темата „Защита Срещу Изтезания, Жестоко, Нечовешко или Унизително Отношение“ ще продължи в следващия брой.

Половината истина не струва нищо. Цена има винаги само цялата истина.

Когато несправедливостта е закон, съпротивата е дълг.

Заместник-председател на
Българско Затворническо Сдружение
за Рехабилитация
Светломир Нешков

БЗСР поздравява нашия другар Митко Георгиев Харакчиев с раждането на неговия внук.

Честито, дядо Митко. Бъди жив и здрав и по-бързо излизане от затвора, че да се радваш на внука си.

БЗСР изразява своите съболезнования на починалия наш другар Антонин Влайков Влаев.

Той беше несправедливо осъден и не се харесваше на системата, защото непрекъснато търсеше правата си. Той беше борец за справедливостта.

Поклон пред паметта му.